Työ- ja elinkeinojaosto 8.10.2021 klo 8.30 / HE 146/2021 vp / Asiantuntijalausuntopyyntö

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta on pyydetty lausuntoa eduskunnan työ- ja elinkeinojaostolle vuoden 2022 valtion talousarvioehdotukseen huomioiden työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat, osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisen toimenpiteet ja osatyökykyisten työllistymisen parantaminen.

Uudenmaan kohtaantotilanne ja osaamistarpeet

Uudellamaalla työttömyyden lasku perustuu lomautettujen henkilöiden paluulla töihin. Ilman työsuhdetta olevien määrä on sen sijaan kasvanut hieman. Työttömyyden rakenne on muuttumassa hankalammaksi, kun lähellä työmarkkinoita olevat työllistyvät. Sen sijaan työttömyys pitkittyy henkilöillä, joilla on haasteita osaamisen tai elämänhallinnan kanssa. Tilanne on siis palautumassa koronapandemiaa edeltävään aikaan, tosin työttömien määrä on jäämässä noin 15 prosenttia korkeammalle tasolle. Samanaikaisesti uusia avoimia paikkoja ilmoitetaan 30–50 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Ammattibarometrin mukaan Uudellamaalla esiintyy työvoimapulaa noin joka neljännessä ammatissa. Koronapandemia aikana työvoimapulasta kärsivien ammattien määrä laski tilapäisesti, mutta työvoiman kasvun elpyessä työnhakijapulasta kärsivien ammattien määrä on lähtenyt jälleen selvään kasvuun.

Uudenmaan osaamistarpeissa korostuu digiosaaminen. Koronapandemia kiihdytti niin sanottua digiloikkaa noin kolmella vuodella. Digitaalisten työkalujen äkillisen kasvun myötä myös vaatimukset digiosaamisen suhteen ovat kasvaneet. Digitaalisten työkalujen osaajista on pulaa lähes kaikilla toimialoilla. Tämä aiheuttaa paineita, ei vain työttömien, vaan myös työelämässä olevien osaamisen jatkuvalle kehittämiselle. Jatkuvan oppimisen merkitys tulee olemaan tulevaisuudessa entistä tärkeämpää. Osaajatarve ei rajoitu ainoastaan digitalisoitumiseen, vaan tarvetta on myös perinteisillä kädentaitoja vaativilla aloilla kuten rakentamisessa ja tuotantotaloudessa.

UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
0295 021 000
www.ely-keskus.fi
Y-tunnus 2296962-1
Kirjaamo
PL 36, 00521 Helsinki
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Pk-yritysbarometriin vastanneista Uudenmaan pk-yrityksistä 18 prosenttia näki työvoiman saatavuuden suurimmaksi yrityksen kehittämisen esteeksi. Luku on Uudellamaalla prosentin muuta maata korkeampi. Suurimmaksi esteeksi koettiin yleinen suhdannetilanne (21 prosenttia vastaajista). Työvoiman tarve kasvaa myös tulevaisuudessa. Sote-alalla työvoimapula on akuutti. HUS on mm. joutunut sulkemaan terveydenhuollon yksiköitä työvoimapulasta johtuen. Alaa hankaloittaa myös tulevat eläköitymiset, arviolta 10 prosenttia kaikista lähitulevaisuudessa eläköityvistä henkilöistä työskentelee Sote-alalla.

Osatyökykyisiä työnhakijoita on Uudellamaalla noin 5 000 henkilöä. Osatyökykyisten työnhakijoiden ja työllisyydenhoidon kokonaiskuvan kannalta on tärkeää, että mahdolliset työkyvyn puutteet tunnistetaan kokonaisuudessaan. On toivottavaa, että pohjoismaisen työvoimapalvelumallin myötä ohjaukset esimerkiksi työkyvyn arviointipalveluihin tai työttömien lakisääteisiin lääkärintarkastuksiin tulevat lisääntymään.

Talousarvioesityksestä nousseet huomiot

Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hallituksen tavoitteet ovat yleisellä tasolla kannatettavia ja niiden edistäminen on tärkeää. Hallituksen esityksessä kiitosta saa kansainvälisen työvoiman liikkuvuuden ja kotoutumisen edistämisen toimenpiteet, jotka ovat keskeisessä roolissa työmarkkinoiden kohtaannon kannalta.

Erityisesti kohtaanto-ongelman vallitessa huomiota tulee kiinnittää työnhakijoiden osaamisen tunnistamiseen ja osaamisen kehittämiseen, jotta työvoima vastaa työnantajien tarpeita.

Uudenmaan ELY-keskuksen näkökulmasta yksi merkittävimmistä toimenpiteistä on pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttaminen. Kohtaannon edistämisen kannalta erityisen tärkeää on asiakaslähtöisyyden vahvistaminen. Nykytilaan nähden tiiviimmällä yhteydenpidolla työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksien tukeminen ja tunnistaminen mahdollistuu paremmin. Tiiviimmän yhteydenpidon myötä on huomioitava kasvava palveluihin ohjaus ja siten ostopalveluiden kasvava kysyntä.

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että työllisyystavoitteiden toteutumisen kannalta avainasemassa ovat riittävät henkilöstöresurssit. Tällä hetkellä Uudenmaan ELY:n tehtävänä on hankkia ostopalveluita viidelle kuntakokeilulle sekä Uudenmaan TE-toimistolle.

Kohtaanto-ongelman kannalta yksi vaikuttavimmista toimenpiteistä on työvoimakoulutuksena toteutettava yhteishankintakoulutus, joka on yritykselle räätälöityä aikuiskoulutusta, jonka yritys ja työ- ja elinkeinohallinto suunnittelevat ja rahoittavat yhdessä. ELY-keskuksen tehtävänä on hankkia koulutus, sekä valvoa koulutuksen toteutusta ja seurantaa. Yhteishankintakoulutukset ovat olleet kasvussa ja tähän tarpeeseen tulee varata riittävästi henkilöstöresursseja, jotta alati kasvaviin tarpeisiin voidaan vastata.

Myönnettyjen työllisyysmäärärahojen täysimääräinen ja tehokas hyödyntäminen vaatii lisäyksen koulutuksen hankinnan henkilöstöresurssiin. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin henkilöstöön liittyvässä resurssilisäyksessä ei tätä ole huomioitu.

Osatyökykyisten ja työmarkkinoilla heikommassa asemassa olevien palveluiden järjestämiseen, palveluohjaukseen sekä työnantajien rekrytointiprosessien tukemiseen tulee ohjata riittävästi resursseja. Tällä hetkellä käytössä olevat palvelut, kuten palkkatuki, työolosuhteiden järjestelytuki sekä työhönvalmennuspalvelut vastaavat näihin tarpeisiin osittain. Työkanava Oy:n perustaminen ja sille riittävän rahoituksen varmistaminen on merkittävä toimi osatyökykyisten työllistymisen parantamiseen.

Yksikön päällikkö Jarkko Tonttila

Tutkija Reino Savolainen

Tämä asiakirja KEHA/5272/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/5272/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Tonttila Jarkko 07.10.2021 12:13

Esittelijä Savolainen Reino 07.10.2021 12:14